

Parc Adula – infurmaziuns e visiuns per l'avegnir

Dieta da la Pro Raetia a Spligia

■ **Parcs natirals han furmà il tema central da la dieta annuala da la Pro Raetia che già lieu l'ultima fin d'emna en l'hotel Bodenhaus a Spligia.** L'idea da la protecziun da la natira survegn adina dapli muntada en nossa societad e quai per niz ed avantatg da bliers umans. Il parura da la Pro Raetia *Johannes Flury* ha beneventà commembers e giasts en l'hotel Bodenhaus a Spligia. 1914 è vegnì fundà il Parc Naziunal Svizzer sco ovra da pionier. Sia disciplina principala è da surschar la flora e la fauna a lur destin natural, pussibilitond uschia experientschas singularas ed ina lavur da perscrutaziun en ina natira genuina e virginala. *Otto Sieber*, il secretari general pensiunau da «Pro Natura», ha documentà en ses referat introductiv l'istorgia dals parcs. Quels èn naschids e creschids en in process democratic e sin ina basa voluntara e quai en differentas regiuns da la Svizra. Auta qualitat natirala furman las premissas, resursas natiralas vegnan nizzegiadas a moda persistente e durabla. Parcs na dovrian betg ulteriuras mesiras da protecziun. Sulet en las zonas centralas autalpinas datti ina limitaziun da las activitads. L'intschess vital ed economic da las vastas zonas circumdantas sa stendan parzialmain fin en ils abitadis da las regiuns ruralas. En il Grischun sa chattan ils parcs Biosfera Val Müstair, Parc Ela e Parc natural Beverin già en la fasa da manaschi e già possian ins registrar ils emprims resultats da success en ils vitgs pertutgads.

Peter Müller, il mainagestiu dal Parc Ela, ha ditg: «I dovra facts, nagins scumonds. Il parc è vegnì stgaffi per ils

Cussegliera federala Eveline Widmer-Schlumpf ha referi.

MAD

umans e betg il cuntrari. Nus sa concentrain sin umans che vulan muventar insatge. Quels daventan savens acturs fascinads. L'aua è noss tema actual. Curs, exposiziuns ed avis originals davart la forza e custaivladad da quel element fundamental han evotgà in process da reflexiun.

Parc Adula en il visier

Damai che las 17 vischnancas pertutgadas dal perimenter dal Parc Adula han da decider en il decurs dal 2016 davart la realisaziun dal parc ha cussegliera fede-

tatgs», ha ditg Eveline Widmer-Schlumpf. Il potenzial artisanal, agricol, turistic e cultural stoppia vegnir erui ed integrà en il project d'in parc. Nua e co duai la proxima generaziun viver? «Nus stuain avair il curaschi da gughegiar insatge nov!», ha punctuà Eveline Widmer-Schlumpf. La confederaziun haja definì las reglas da gieu. Il sustegn vanzia dependia dad ina pli intensiva collavuraziun da la populaziun da las regiuns muntagnardas. I dovria uss lavur da team e main cumbattants singuls, i dovria la fozza da persvader e la fascinaziun da prender en cumpra ristgs.

Cusseglier guvernativ *Martin Jäger* ha dà en la medema crena: «Il svilup dals parcs grischuns sto cumenzar da sutensi. La cooperaziun ha in effect positiv. Sche la confederaziun è pronta da metter a disposiziun dapli daners per quest intent vegn er il chantun a far quai», accentue-scha Jäger.

Vuschs differentas

En il decurs da la discussiun che è stada fitg intensiva han ins dentant er exprimì ponderaziuns scepticas. Uschia han ins tematisà al cumenzament l'aspect biocratic da tals parcs, allongond cunter la fin exempels concrets, suenter che la moderatura *Larissa Bieler*, la schefredactura dal «Bündner Tagblatt», ha insistì sapientivamain: curs davart l'aua e la sauaziun per purs, reunidas d'uffants, construcziun da mirs sitgs, evenimentar istorgias, emprender linguas, rampignar en il parc, arranschaments intercomunals etc. L'artisanat ed il mastergn indi-

gen duaian vegnir rinforzads a moda cunscenta.

Program accompagnant attractiv

La guida tras Valrain cun *Elisabeth Hasler-Stoffel*, la prelecziun dialectala da la scriptura *Erika Hösli* sco er il gustus gentar en il «Bachhuuschäller» da *Johann Egger* han demonstrà la gronda varietad culturala dal pitschen vitg puril. Ils participants han sviluppà ideas, laschond inspirar da la vita avventurusa en las giassas stretgas e davos las veglias Fassadas da las chasas. Il passà sa collia cun il preschent. Sco punct culminant han ils participants considerà l'excursiun favurisada da bellezza aura atunila guidada da *Johann Menn* als lais da Suretta u la guida tras il vitg da Spligia cun *Sabina Simmen-Wanner*. Er il viadi cun il bus sur la punt da marmor, sin la via istorica dal Pass dal Spligia cun sias galarias e dal Monte Spluga fin al lai da farmada nua ch'ins ha giudì la vista sin la chavorgia da Cardinell è fruntà sin grond interess grazia a las explicaziuns da *Parolo Mantovani*. Las acturas ed ils acturs han intermedià a las commemorbras ed als commembers da la Pro Raetia novs aspects da la Valrain e dal Parc Adula ed han dà impuls per novas ideas, excursiuns ed arraschaments.

Plinavant dispona Valrain d'ina gastronomia cun excellentas tratgas.

La Pro Raetia sa legra da scadin nov commember.

Elisabeth Bardil/mc

Ulteriuras infurmaziuns: www.pro-raetia.ch